

Vergaderjaar 2007–2008

- 30 862** **Goedkeuring van het op 21 december 2005 te Middelburg tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest betreffende de uitvoering van de ontwikkelingschets 2010 Schelde-estuarium (Trb. 2005, 310)**
- 30 863** **Goedkeuring van het op 21 december 2005 te Middelburg tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest inzake het gemeenschappelijk nautisch beheer in het Scheldegebied (Trb. 2005, 312)**
- 30 864** **Goedkeuring van het op 21 december 2005 te Middelburg tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden, enerzijds en de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest, anderzijds inzake de samenwerking op het gebied van het beleid en het beheer in het Schelde-estuarium (Trb. 2005, 316)**
- 30 866** **Goedkeuring van het op 21 december 2005 te Middelburg tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest inzake de beëindiging van de onderlinge koppeling van de loodsgeldtarieven (Trb. 2005, 328)**
- 30 867** **Wijziging van de Scheepvaartverkeerswet en enige andere wetten in verband met het op 21 december 2005 te Middelburg totstandgekomen verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Vlaams Gewest inzake het gemeenschappelijk nautisch beheer in het Scheldegebied. (Trb. 2005, 312)**

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR VERKEER EN WATERSTAAT¹

Vastgesteld 12 februari 2008

Het voorbereidend onderzoek van deze wetsvoorstellen heeft de commissie aanleiding gegeven tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Inleiding

De leden van de **CDA**-fractie hebben met instemming kennis genomen van de wetsvoorstellen 30 862, 30 863, 30 864, 30 866 en 30 867. De eerst vier genoemde wetsvoorstellen verzoeken de Staten-Generaal om instemming te verlenen aan een reeks verdragen die op 21 december 2005 te Middelburg tot stand zijn gekomen. Wetsvoorstel 30 867 bevat een wijzi-

¹ Samenstelling:

Schuurman (CU), Van den Berg (SGP), Meindertsma (PvdA), Dupuis (VVD), Slagter-Roukema (SP), Linthorst (PvdA), Schouw (D66), voorzitter, Thissen (GL), Slager (SP), Hendriks (CDA), Haubrich-Gooskens (PvdA), Hofstra (VVD), Asscher (VVD), Klein Breteler (CDA), Hillen (CDA), Huijbregts-Schiedon (VVD), Laurier (GL), De Vries-Leggedoor (CDA), Janse de Jonge (CDA), Smaling (SP), Koffeman (PvdD), Rehwinkel (PvdA), Vliegenghart (SP), (vice-voorzitter) en Yildirim (Fractie-Yildirim).

ging van de Scheepvaartverkeerswet en enige andere wetten in verband met het op 21 december te Middelburg totstandgekomen verdrag tussen ons Koninkrijk en het Vlaamse Gewest inzake het gemeenschappelijk nautisch beheer in het Scheldegebied (Trb. 2005, 312).

De hier aan de orde zijnde verdragen beogen beleid en beheer van het Vlaams Gewest en de Nederlandse regering ten aanzien van het unieke Schelde-estuarium nauwkeurig op elkaar af te stemmen. De verruiming en verdieping van de Westerschelde staat, zo menen deze leden, reeds lang op de bestuurlijke agenda. De regering is er volgens deze goedkeuringswetten in geslaagd met het Vlaams Gewest tot een eenduidige oplossing te komen. Deze aanpak kan rekenen op steun van de leden van de CDA-fractie, mede gebaseerd op het feit dat het niet alleen gaat om verdieping van de Westerschelde (de «toegankelijkheid»), maar tevens om beveiliging tegen overstroming en de gezondheid en dynamiek van het estuarien ecosysteem (zie artikel 3 van het Verdrag). Door op deze drie terreinen parallelle afspraken te maken, zal de kwaliteit van dit estuarium in totaal worden verbeterd zowel op korte als op lange termijn.

De leden van de **VVD**-fractie zijn een groot voorstander van een betere bereikbaarheid voor verdere economische ontwikkeling en ook een groot voorstander van goed nabuurschap. Dit ook vanuit de gedachte dat samenwerking met Vlaanderen economisch steeds belangrijker wordt. De Ems/Rijn/Maas/Schelde-delta moet steeds meer als een samenhangend gebied worden gezien. Ook oog voor natuur en milieu acht de leden van de VVD-fractie van belang. Daarom hebben deze leden met belangstelling kennisgenomen van de Scheldverdragen en bijbehorende wetsvoorstellen. Zij willen vooral aandacht vragen voor enkele verdragsoverstijgende en (lands)grensoverschrijdende kwesties. Daarnaast gaan zij nader in op de verdiepingsvoorstellen en de daaraan door de regering gekoppelde besluiten betreffende natuurherstel en natuurcompensatie.

De leden van de fractie van de **PvdA** hebben met belangstelling en waardering kennis genomen van de ontwikkelingsschets 2010 voor het Schelde-estuarium en van de plannen om tot een lange termijnvisie voor het economisch en natuurhistorisch waardevol gebied tot 2030 te komen. Deze leden zullen met meer dan gewone belangstelling de beantwoording op de vragen van de leden van de fractie van de SP tegemoet zien, om daardoor meer duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of de in de Tweede Kamer gewekte verwachting dat er een alternatief voor de ontpoldering van de Hedwigepolder zou zijn waarbij de doelstelling van natuurherstel overeind blijft, een reële verwachting is. Daarnaast hebben de leden van de fractie van de PvdA enige aanvullende vragen over de rol van belanghebbenden in het totstandkomingsproces en over de verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden zoals vastgelegd in de verschillende verdragen.

De leden van de **SP**-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het Verdrag, tussen het Koninkrijk der Nederlanden enerzijds en de Vlaamse gemeenschap en het Vlaams Gewest anderzijds, tot samenwerking op het gebied van het beleid en beheer in het Schelde-estuarium. Zij hebben daarbij de hiernavolgende vragen over goedkeuringswet 30 862 (Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium). Voorts sluiten deze leden zich aan bij de vragen gesteld door de leden van de PvdA-fractie.

De leden van de **SGP**- en **CU**-fractie onderschrijven de gedachte dat het Westerscheldegebied een aantal unieke natuurlijke kenmerken kent. De inzet van Vlaanderen en Nederland – zoals vastgelegd in het Verdrag betreffende de Ontwikkelingsschets – willen deze fracties dan ook waarderen. Tegelijkertijd kent dit Verdrag enkele belangrijk pijnpunten. In het

bijzonder valt dan te denken aan de beoogde verdieping van de Westerschelde en de ontpoldering in Zeeland.

Alhoewel de leden van de fracties van **OSF** en **D66** positief staan tegenover het sluiten van een verdrag met het Vlaams Gewest om te komen tot gezamenlijke plannen en aanpak van de toegankelijkheid en de natuurlijkheid van het Schelde-estuarium en de veiligheid van de omliggende Nederlandse en Belgische gebieden, lijkt het deze leden duidelijk dat nog niet alle problemen met betrekking tot de concretisering van de afspraken in het verdrag zijn opgelost. Het is daarbij ook duidelijk dat de problemen zich toespitsen op de vraag hoe het herstel van een gezond estuarien watersysteem, zoals wordt vereist op grond van de vogel- en habitatrichtlijnen, gecombineerd met maatregelen tot verhoging van de veiligheid, gerealiseerd kan worden.

Algemeen

Kan de regering de leden van de commissie bevestigen dat na de goedkeuring van de Scheldeverdragen door de Tweede Kamer op 18 december 2007 Vlaanderen reeds op 20 december 2007 is begonnen met het verdiepen van de vaargeul in de Westerschelde en dat volgens officiële berichten «onder het goedkeurend oog van de minister-president Peeters»? De leden van de **commissie** betreuren dat reeds is begonnen met de uitvoering van de Scheldeverdragen. Dit komt weinig respectvol over naar de rol en de functie van de Eerste Kamer in ons staatsbestel en daarnaast is het geen goed voorteken dat het evenwicht in de uitvoering van de plannen tussen economische en ecologische belangen nu verstoord dreigt te worden. Deelt de regering de opvatting van de commissie daarover? De leden van de commissie vernemen graag van de regering hoe de realisatie van de uitvoering zich verhoudt tot de besluitvorming in de Eerste Kamer.

Heeft de Nederlandse regering haar Vlaamse verdragspartner er op gewezen dat dit werk pas kon beginnen nadat ook de Eerste Kamer haar fiat aan de verdragen had geven? Kan de regering aangeven of de rol van de Eerste Kamer in de ontstane situatie nog meer kan zijn dan een louter rituele?

Wetsvoorstel 30 862 vraagt goedkeuring van de Staten-Generaal terzake van de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium (Trb. 2005, 310). In dit verdrag zijn, zo constateren de leden van de **CDA**-fractie, afspraken neergelegd uit de Ontwikkelingsschets 2010 en zijn juridisch voor de verdragssluitende partijen bindend. Het gaat om de verruiming van de Westerschelde en de Beneden-Zeeschelde, de aanleg van 600 hectare estuariene natuur langs de Westerschelde, de aanleg van 110 hectare natuur langs de Vlaamse Zeeschelde en om de uitvoering van het Vlaamse Sigmaphan.

Het is naar het oordeel van de leden van de **PvdA**-fractie, alsmede die van de **SP**-fractie, bepaald niet eenvoudig om tot een integrale grensoverschrijdende gebiedsontwikkeling te komen, waarbij getracht is om ecologische en economische belangen met elkaar in balans te brengen in een omgeving waar zoveel verschillende belangen en belangentegenstellingen bestaan en waar zoveel verschillende overheden, instanties en belangenorganisaties hun rol in spelen. Bij zoveel verschillende belangen is het bijkans ondenkbaar dat iedere partij volledig tevredengesteld wordt en dienen regering en parlement te toetsen of de argumenten van alle belanghebbenden voldoende aan bod gekomen zijn om daarna de keuze te bekrachtigen zoals in een lange, lange voorbereidingstijd in verdragen vastgelegd is.

Voor die keuze staan de aan het woord zijnde leden nu in de Eerste Kamer, terwijl zij constateren dat inmiddels met de verdieping van de Schelde, één van de onderdelen van het verdrag, een begin gemaakt is en een ander onderdeel van de verdragen, de ontpoldering van de Hedwigepolder, op grote weerstand bij de bevolking en bij Zeeuwse belangenorganisaties stuit. Dientengevolge is bij de behandeling in de Tweede Kamer besloten het natuurherstel waarvoor de ontpoldering van de Hedwigepolder noodzakelijk geacht wordt in de uitvoering naar een latere datum te verschuiven dan wel daar geheel vanaf te zien. De duidelijkheid over de besluitvorming in de Tweede Kamer laat wat dat betreft te wensen over.

Kan de regering de leden van de **SP**-fractie en de **PvdA**-fractie bevestigen dat het herstelplan van de Westerschelde, zoals dat is opgenomen in de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium niet voortvloeit uit het Scheidingsverdrag van 1839 tussen België en Nederland, noch een noodzakelijk gevolg is van de verdieping van de vaargeul van de Westerschelde en ook niet dwingend door Europa is opgelegd als gevolg van de vogel- en habitatrichtlijnen, maar een vrijwillig door Nederland en Vlaanderen afgesproken herstelplan van de rivier de Schelde is?

De leden van de **SGP**- en **CU**-fractie constateren, dat de beoogde verdieping uiteindelijk wordt verdedigd met een beroep op het hiervoor genoemde Scheidingsverdrag. In dit verdrag is een «vrije vaart» op Antwerpen vastgelegd. Een verdrag uit de tijd van de zeilvaart, terwijl we nu te maken hebben met oceaanreuzen. Dit is een ongewenste situatie. Dergelijke verdragen zijn op geen enkele wijze toegesneden op de huidige tijdsomstandigheden en moeten zo snel mogelijk van tafel. Wordt hiervan door de minister concreet werk gemaakt? Op welke wijze?

Verdieping

De leden van de **VVD**-fractie vragen zich af of in de toekomst aan een verdere verdieping valt te ontkomen, gelet op de grote dynamiek in de zeevaart. Is na de nu voorziene verdieping tot een diepgang van 13,10 meter een grotere diepgang denkbaar, die nog verantwoord uitvoerbaar is gelet op kosten en effecten? Zo ja, over welke diepgang hebben we het dan?

De leden van de **SGP**- en **CU**-fractie, hierin gesteund door de leden van de **SP**-fractie, staan sceptisch tegenover de beoogde verdieping. Er moet een keer een grens worden getrokken ten aanzien van verdere verdieping, vooral in verband met de veiligheid – risicocontouren die verder het land opkruipen, nog grotere schepen, snellere stroomsnelheden en dergelijke – én in verband met de aantasting van het unieke Schelde-estuarium. Deze leden vragen waar voor de regering de grens ligt ten aanzien van verdere verdieping. Is dit voor de regering in ieder geval de laatste verdieping?

Ontpoldering

Draagvlak

Voor de Hedwigepolder en het Zwin is besloten tot het voeren van Rijksprojectenprocedures. Dit geeft de mogelijkheid om tot onteigening over te gaan. Hier is grote weerstand tegen, ook in de Tweede Kamer. Dit heeft geleid tot een interpretatieve verklaring bij het Verdrag, waarin staat dat de Tweede Kamer moet worden geraadpleegd alvorens tot onteigening kan worden overgegaan. De leden van de **VVD**-fractie vernemen graag welke rol hier nog ligt voor de Eerste Kamer.

De leden van de **PvdA**-fractie, alsmede de leden van de fractie van de **SP**, vernemen graag van de regering of alle belanghebbenden in het gebied reeds in een vroeg stadium van de voorbereiding zijn geraadpleegd over hun wensen en verlangens? Wie zijn als belanghebbenden gedefinieerd en hoe heeft dat overleg er procesmatig uitgezien? Zijn sommige belanghebbenden zonder meer tegen ontpoldering van de Hedwigepolder of zijn zij tegen gedwongen ontpoldering? Welke alternatieven zijn door deze belanghebbenden naar voren gebracht die tegemoet komen aan de doelstelling van natuurherstel? Of wordt ontpoldering van deze polder door deze groep niet beschouwd als een bijdrage aan natuurherstel?

Heeft de Nederlandse regering, zo vragen de leden van de **SP**-fractie, hierin gesteund door de leden van de **PvdA**-fractie, de grote bezwaren die al vele jaren bij een meerderheid van het Nederlandse parlement en van de Zeeuwse bevolking leven tegen (gedwongen) ontpoldering van de in het verdrag genoemde Nederlandse polder met de Vlaamse regering besproken? Zo ja, welke argumenten heeft Vlaanderen om vast te houden aan de ontpoldering van juist deze Nederlandse polder?

De leden van de **SGP**- en **CU**-fractie merken op dat het verdrag het creëren van 600 hectare estuariene natuur vereist. Dit krijgt op grond van het verdrag onder meer gestalte via de ontpoldering van de fraaie Hertogin Hedwigepolder. Deze leden verzetten zich tegen de voorgenomen ontpoldering van zeer goede landbouwgrond, waarvoor in Zeeland geen enkel draagvlak bestaat. Gebleken is voorts dat deze grond niet vrijwillig door de betreffende grondeigenaren ter beschikking wordt gesteld. Deze leden merken op, dat de regering en Tweede Kamer meermalen hebben aangeduid, dat er slechts sprake mag zijn van vrijwillige grondverwerving. Gedwongen ontpoldering is geen optie, zo heeft de Tweede Kamer onder meer klip en klaar aangegeven in de motie-Van der Staaij (26 980, nr. 30). Handhaaft de regering dit uitgangspunt? Wat zal de regering doen, indien vrijwillige grondverwerving spaak loopt?

De leden van de fracties van **OSF** en **D66** menen dat er in de Zeeuwse bevolking heel veel weerstand bestaat tegen ontpoldering en dat gebruikmaking van onteigeningsmiddelen deze weerstand nog vergroot. Zij menen dat deze weerstand verklaarbaar is gelet op de Zeeuwse historie. Is de regering dit met de aan het woord zijnde leden eens? Als de regering dit met hen eens is, had daarmee dan niet uitdrukkelijk rekening gehouden moeten worden in de uitwerking van de verdragen?

Deze leden menen voorts dat de door de regering afgegeven en door het Vlaams Gewest geaccepteerde interpretatieve verklaring bij de verdragen, namelijk dat met de ontpoldering van de Hedwige en Prosperpolder pas in 2010 een aanvang gemaakt hoeft te worden, in de praktijk betekent dat vrijwel zeker tot ontpoldering wordt overgegaan en waarschijnlijk ook dat daarbij sprake zal zijn van gedwongen ontpoldering, te weten met behulp van onteigening. Is de regering dit met deze leden eens? Is dit eindresultaat dan niet uitdrukkelijk in strijd met de (hiervoor reeds aangehaalde) in de Tweede Kamer aangenomen motie-Van der Staaij? En is dan het feit dat de Tweede Kamer toch akkoord is gegaan met de goedkeuringswetten voor de verdragen met het Vlaams Gewest in de voorliggende tekst niet inconsequent (en dus ook voor de regering bevreedend)?

Is de regering op de hoogte van de mening van de Staten van Zeeland met betrekking tot ontpoldering in het algemeen en gedwongen ontpoldering in het bijzonder? Is de regering van mening dat de standpunten hieromtrent van de Zeeuwse Staten van belang zijn bij de oordeelsvorming met betrekking tot de Scheldeverdragen?

Hedwigepolder

Met betrekking tot het onderdeel veiligheid vragen de leden van de **CDA**-fractie aan de regering een reactie te geven op de situatie indien de Hedwigepolder aan Nederlandse zijde niet ontpolderd wordt. Hoeveel centimeter kan het water van de Westerschelde in dat geval meer stijgen dan wanneer deze polder wél onder water kan lopen?

De leden van de **VVD**-fractie hebben weinig begrip voor het wel zeer ingrijpende besluit om goede landbouwgrond weer tot zee te vergraven, vooral waar het gaat om de Hedwigepolder en het Zwingebied. Het Zwingebied heeft daarnaast een belangrijke recreatieve en woonbestemming, die ook een sociaal en economisch belangrijke functie hebben voor Zeeland. De regering stelt dat ontpoldering van Europa zou moeten, niet zozeer als natuurcompensatie maar als natuurherstel. Wil de regering de documenten overleggen waaruit deze verplichting glashelder en onomstotelijk blijkt? En zo deze documenten er zijn: wat moet er dan wel niet in de vele andere laaggelegen gebieden in Nederland gebeuren? Graag ontvangen deze leden een volledig overzicht. Overigens ontvangen zij graag een sluitende redenering over het verschil tussen herstel en compensatie. En zou de regering kunnen toelichten waarom een zo ingrijpende maatregel in een verdrag moet worden geregeld en niet voorbehouden kan zijn aan nationale besluitvorming?

Kan de regering de leden van de **SP**-fractie en de **PvdA**-fractie uitleggen waarom in hoofdstuk 2, artikel 3, lid 2b van het verdrag betreffende de Ontwikkelingsschets de in Nederland te ontpolderen Hedwigepolder is aangewezen voor het maken van nieuwe getijdennatuur? Uit het «Natuurprogramma Westerschelde»¹ (de onderbouwing van de Ontwikkelingsschets), blijkt immers dat er «in relatief ruime mate» brak schor aanwezig is in het estuarium: de 2800 hectare van het aanpalende Verdronken Land van Saeftinge.

Deelt de regering, zo vragen deze leden, de tijdens het debat in de Tweede Kamer uitgesproken (en niet door de regering beantwoorde) vrees dat bij ontpoldering van de Hedwigepolder de dan nieuw gevormde jonge schorren binnen twee decennia zo hoog zullen zijn opgeslibd, dat het beoogde effect alweer verloren is gegaan?

Alternatieven

De commissie-Maljers heeft tientallen alternatieven genoemd. Hoe kan het, zo vragen de leden van de **VVD**-fractie, dat alleen het doorbreken van de dijken de enige in aanmerking komende oplossing is? Hoe kan de regering het verantwoorden om uitgerekend precies 55 jaar na de stormvloedramp in Zeeland, juist in Zeeland dijken te willen door breken? Deze leden achten deze maatregel zodanig vergaand, dat zij op dit punt een heldere conceptuitspraak aan de Kamer zullen voorleggen.

De leden van de **SP**-fractie en die van de **PvdA**-fractie vragen de regering of in het Nederlands-Vlaams overleg over het herstelplan voor de Schelde de mogelijkheid aan de orde is geweest om de laatst ingepolderde schorren (dat wil zeggen het gebied aan de Vlaamse kant van de grens tegenover de Hedwigepolder) weer te ontpolderen en zo de getijdennatuur in de Westerschelde meer ruimte te geven? Zo nee, waarom niet?

De leden van de **SGP**- en **CU**-fractie constateren, dat de regering de Tweede Kamer heeft toegezegd om alternatieven te zoeken voor de ontpoldering van het genoemde gebied. Wat is de stand van zaken op dit onderdeel? Wat zal de regering doen, indien zich geen alternatieven aandienen?

---

¹ Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2005.

De leden van de SGP- en CU-fractie wijzen als het gaat om alternatieven voor de kortere termijn op het opwaarderen van het Land van Saeftinge. Is deze optie voor de regering serieus in beeld? Daarnaast zouden idealiter vormen van buitendijks natuurherstel (bijvoorbeeld eilanden voor de kust) moeten kunnen worden gekoppeld aan onze kustverdediging, gecombineerd met functies als natuur, recreatie, aquacultuur en eventueel energievoorziening. Zijn dergelijke langetermijnoplossingen ook in beeld bij de regering?

Hoe groot acht de regering de kans dat de in te stellen commissie van onafhankelijke deskundigen alsnog alternatieven vindt voor de ontpoldering van de Hedwige- en Prosperpolder? De leden van de fracties van **OSF** en **D66** constateren namelijk dat de commissie-Maljers eerder al alle destijds aangedragen mogelijkheden heeft onderzocht en het feit dat enkele mogelijkheden in het middengebied (Braakman-Noord, Waterdunen, Perkpolder) al door de provincie Zeeland zullen worden ingezet ter voldoening aan de verplichting in het met de regering gesloten convenant om tot 300 hectare estuariene natuur te komen.

Aansluitend op de vorige vraag hebben de aan het woord zijnde leden nog de volgende concretisering. Acht de regering het kansrijk om het estuariene areaal uit te breiden dan wel kwalitatief te verbeteren door periodieke verjonging van de buitendijkse schorren (bijvoorbeeld in het Verdrongen Land van Saeftinge)? Ook is er sprake van de aanleg van eilanden in de Scheldemonding om daarmee nieuwe estuariene natuur te scheppen. Hoe beoordeelt de regering de kansen op succes en realisatie van dergelijke plannen? Kunnen zulke plannen (mogelijk) een alternatief vormen voor de met Vlaanderen overeengekomen ingrepen?

Overig

Begrijpen de leden van de fracties van **SP** en **PvdA** het goed dat de inpolderingen van schorren langs de Westerschelde de laatste halve eeuw geen van alle ten behoeve van de landbouw zijn uitgevoerd, maar alle voor de aanleg van industrieterreinen en voor het graven van de Schelde-Rijnverbinding? Is het juist dat de laatste inpoldering omstreeks 1975 werd uitgevoerd door Vlaanderen waarbij circa 1000 hectare natuurgebied tegenover de Hedwigepolder werd veranderd in een terrein voor de vestiging van chemische industrie?

Natuurcompensatie

Naast het aspect van veiligheid van inwoners van de hier aan de orde zijnde gebieden, ziet het verdrag tevens op de aanleg van estuariene natuur. Het verdrag bepaalt dat op Vlaams grondgebied, naast de uitvoering van zelfstandige natuurprojecten, de overstromingsgebieden (de 1650 hectare) hoofdzakelijk zullen worden ingericht als estuariene natuur en wetlands. Begrijpen de leden van de **CDA**-fractie het goed dat het hier gaat om ongeveer 1100 hectare? Aan Nederlandse zijde zal minimaal 600 hectare estuariene natuur dienen te worden aangelegd. Beide regeringen verplichten zich ertoe deze werken ten laatste in 2010 in uitvoering te nemen. In het licht van deze feiten vragen de leden van de CDA-fractie hoe de toezegging van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit moet worden gezien om nader onderzoek in te stellen naar mogelijke alternatieven voor de ontpoldering van de Hedwigepolder en het Zwin?¹ Kan de regering deze Kamer informeren over de taakopdracht en samenstelling van de commissie en op welke termijn het advies tegemoet gezien kan worden? Tevens vragen deze leden of hier een verband ligt met de brief van dezelfde minister betreffende de opschorting tot uiterlijk 1 maart 2009 van het ter inzage leggen van het ontwerprijksprojectbesluit Hertogin Hedwigepolder?²

¹ Kamerstukken II 30 862, nr. 15, pagina 3–4.

² Kamerstukken II 26 980, nr. 35.

In het verdrag (artikel 2, leden 2–4) wordt aangegeven hoeveel natuurherstel en natuurcompensatie moet worden gerealiseerd. Wil de regering de leden van de **VVD**-fractie precies aangeven hoe de verdeling over Nederland en Vlaanderen is als het gaat om:

- tot water te vergraven landbouwgrond, in hectare;
- recreatieve grond, in hectare en aantallen woningen;
- weg te halen lengte aan dijken?

Deze leden zien tevens graag een overzicht tegemoet van de kosten per land per onderdeel, alsmede – wat Nederland betreft – van de dekking van deze kosten. Tot slot verzoeken de leden van de VVD-fractie om een duidelijke en leesbare overzichtskaart waarop alle onderhavige maatregelen zijn terug te vinden, voor zowel Nederland als Vlaanderen.

Natuurwaarde

De leden van de **commissie** hebben begrepen dat door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit inmiddels de commissie-Nijpels is ingesteld, waarvan eerder is toegezegd dat die een oplossing moet zoeken in het «ontpolderingsconflict». Kan de minister de leden van de commissie inzicht verschaffen in de opdracht die aan de commissie-Nijpels is verstrekt, alsmede in het beoogde tijdpad?

De leden van de **SP**-fractie en de **PvdA**-fractie vragen de regering of het wetenschappelijk verantwoord is dat het «Natuurprogramma Westerschelde» de achteruitgang van de natuur in de Westerschelde onderbouwt door te wijzen op de terugloop van sommige vogelsoorten in het Westerscheldegebied (zoals scholekster en strandplevier, met een terugval van respectievelijk 40% en 50%)? De Klimaatatlas van Europese Broedvogels (januari 2008), stelt immers dat deze vogelsoorten in heel West-Europa al jaren sterk achteruitgaan, maar dat dit het gevolg is van de klimaatverandering. Is het de regering bekend dat het aantal overwinterende grauwe ganzen in het Verdrongen Land van Saeftinge in 1980 uit niet meer dan enkele duizenden bestond, dat het aantal in 1994 was toegenomen tot meer dan 40 000 en thans boven de 60 000 zit (80% van de Nederlandse overwinteraars)? Hoe valt die toename te rijmen met de stelling dat de natuur hier de laatste decennia hard achteruitgaat, zoals in het «Natuurprogramma Westerschelde» valt te lezen?

In het «Natuurprogramma Westerschelde» (pagina 6) wordt gesteld: «Vooraf in de periode na 1960 zijn in de natuur veranderingen opgetreden met negatieve effecten als gevolg. (...) Niet alleen de omvang van het Westerschelde-estuarium, maar ook de kwaliteit is een probleem. De input van nutriënten en polluenten afkomstig van het hele stroomgebied zorgt voor een groot zuurstofverbruik, hetgeen leidt tot zeer lage zuurstofgehalten en dientengevolge tot zeer verarmde populaties van bodemdieren en vissen.» Is de regering op de hoogte van het feit dat de zeehonden, die omstreeks 1975 als gevolg van deze Belgische én Nederlandse watervervuiling («smeerpijp» Shell-Moerdijk bij Waarde) geheel waren verdwenen uit de Westerschelde, thans weer terug zijn? Ligt het, zo vragen de leden van de SP-fractie en de PvdA-fractie, ook niet voor de hand dat de waterkwaliteit is verbeterd nu Nederland geheel is gestopt met het ongezuiverd lozen van afvalwater en ook de zuivering van afvalwater in het Vlaamse stroomgebied van de Schelde ter hand is genomen? Hoe kan men dan beweren dat de kwaliteit van het Schelde-estuarium de laatste decennia steeds slechter is geworden? Kan de regering aangeven hoe ver België thans met de afvalwaterzuivering is gevorderd en of er in België thans nog ongezuiverd afvalwater op de Schelde wordt geloosd? Zo ja, waarom is in het voorliggende Scheldeverdrag niet geregeld dat er geen ongezuiverd afvalwater op de Schelde meer mag worden geloosd?

Is het de regering bekend dat er nog maar 80 jaar geleden amper schorren waren te vinden in het Verdrongen Land van Saeftinge? Het ontstaan van het huidige enorme schorregebied is immers geen natuurlijk proces geweest maar het gevolg van menselijk ingrijpen vanaf de jaren '30 van de vorige eeuw (aanleg van de Rijksdam en het invoeren van Engels slijkgras) en de huidige omvang van het schorregebied (2800 hectare) werd pas in de loop van de jaren '50 van de vorige eeuw bereikt. Kan de regering de aan het woord zijnde leden in dit verband uitleggen wat bedoeld wordt met «natuurherstel» nu niet is aangegeven naar welk tijdstip in de geschiedenis het estuarium moet worden «terughersteld»?

Kan de regering bevestigen dat er het afgelopen decennium in de Westerschelde een nieuw schorregebied bij is gekomen, doordat bij de voorjaarsstormen van 1990 de zomerkade van de Selenapolder doorbrak en men die ondergelopen polder van 100 hectare bij het Saeftinge-gebied heeft getrokken? Kan de regering deze leden uitleggen waarom deze positieve ontwikkeling niet is opgenomen in het staatsje van verloren gegaan schorgebied in het Natuurprogramma Westerschelde (pagina 23)? Hoe objectief is het «Natuurprogramma Westerschelde» als daarin de onmiskenbaar aanwezige positieve ontwikkelingen van de laatste decennia zijn weggelaten en de negatieve worden benadrukt, zelfs als die amper of geen gevolg zijn van de ontwikkelingen in het Schelde-estuarium (zie ook de eerder gestelde vraag over het herstelplan voor de Schelde)? Kortom: wordt de situatie van de natuur in de Westerschelde niet dramatischer voorgesteld dan zij in werkelijkheid is?

In het extern juridisch advies dat op verzoek van de Tweede Kamer is opgesteld door mr. A. Freriks (29 november 2007) wordt gewezen op de mogelijkheid om met de Europese Commissie de bezwaren tegen (ontei- gening ten behoeve van) ontpoldering te bespreken en te bezien of de ontwikkeling van estuariene natuur in andere gebieden mogelijk is. Heeft de regering van die mogelijkheid gebruik gemaakt. Zo ja, wat was daarvan het resultaat. Zo nee, waarom niet?

In het Natuurprogramma Westerschelde (pagina 33) staat dat het tekort aan jong schor kan worden opgeheven «door het omzetten van een deel van het (ruim aanwezige) oude schor naar jong schor door afgraving». Onderschrijft de regering deze optie uit het LNV-rapport en is ontpolde- ring dus te voorkomen door enkele honderden hectares van de hoog opgeslibde oudere schorren van Saeftinge (die nog slechts zelden onder water staan) af te graven? Zo ja, wat houdt uitvoering ervan tegen?

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit schreef na de discussie met de Tweede Kamer over de omstreden ontpoldering van de Hedwigepolder en het Zwin in een brief d.d. 6 december 2007: «Ik wil alles op alles zetten om de landbouwgronden voor ontpoldering op vrijwillige basis te verwerven.» Hoe kansrijk acht de regering die poging nu er al jarenlang een patstelling bestaat omdat de enige eigenaar van de gronden in de Hedwigepolder pertinent weigert om zijn grond te verkopen? Is het niet zinvoller, zo vragen de leden van de SP-fractie en de PvdA-fractie, als het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit alles op alles zet om te zoeken naar alternatieve oplossingen, zodat aan de wens van de grote meerderheid van parlement en bevolking (geen gedwongen ontpolde- ring) wordt tegemoet gekomen? Ligt het ook niet in de lijn der verwach- ting dat een minister van landbouw het als een eerste taak ziet om goede landbouwgrond te behouden en naar alternatieve oplossingen te zoeken, waarbij natuur én landbouw zijn gebaat? In hoeverre gebeurt dat?

Bevoegdheidsverdeling

De leden van de **PvdA**-fractie, ondersteund door de leden van de **SP**-fractie, vragen of met de in het verdrag van 2005 genoemde «Technische Scheldec commissie» min of meer een gebiedsautoriteit in het leven is geroepen en of dat dezelfde commissie is als de in wetsvoorstel 30 863 genoemde Permanente Commissie (PC) van Toezicht op de Scheldevaart. Gaat het hier om een gebiedsautoriteit, waarvan de besluiten geen goedkeuring van de Staten-Generaal behoeven, tenzij zij in strijd zijn met de Grondwet zoals in artikel 2 van het wetsvoorstel staat? Wie houdt op welke manier toezicht op de werkzaamheden van deze commissie en wie beoordeelt of er besluiten genomen worden die raken aan de grondwet? Kan in dit verband het amendement-Koppejan niet meer en niet minder beschouwd worden als een niet afdwingbare aanbeveling aan de Permanente Commissie? Betekent dat dat er voor de ontpoldering volgens dit wetsvoorstel geen goedkeuring vereist is van de Staten-Generaal?

De Raad van State constateert dat deze Permanente Commissie, met haar uitvoerend orgaan, wel als volkenrechtelijke organisatie moet worden aangemerkt en regels daardoor een rechtstreekse werking kunnen krijgen en daardoor ook onderworpen zijn aan toetsing op verenigbaarheid met de Grondwet. In de Nota naar aanleiding van het verslag¹ antwoordt de regering op vragen van de verschillende fracties betreffende dit punt dat doorslaggevend bij het oordeel of een instelling een volkenrechtelijke organisatie is, de wilsovereenstemming is tussen partijen. Bij het Scheldeverdrag bestaat, aldus de regering, overeenstemming over de wil om de Permanente Commissie niet de status van internationale organisatie te verlenen, wat zou blijken uit artikel 10 van het verdrag, waarin staat dat regelstellende bevoegdheid van de Permanente Commissie onderworpen is aan toetsing door de rechter (pagina 3). Artikel 10 van het in 2005 vastgestelde verdrag handelt over geschillenbeslechting. Daarin staat dat geschillen eerst via onderhandelingen en vervolgens aan een scheidsgerecht voorgelegd worden. De inrichting van dat scheidsgerecht is in een bijlage geregeld, waarbij elke Verdragsluitende Partij twee arbiters benoemt. Deze arbiters regelen hun eigen werkzaamheden en hun beslissing is niet voor beroep vatbaar. De leden van de fracties van de PvdA en de SP kunnen zich niet aan de indruk onttrekken dat het antwoord van de regering op de reactie van de Raad van State en vervolgens op de vragen van de Tweede Kamer en de inhoud van artikel 10 met uitwerking in bijlage E niet met elkaar overeenstemmen. In de verdere behandeling in de Tweede Kamer wordt bij dit punt niet nader stilgestaan. De leden van de fracties van de PvdA en de SP zouden de regering willen verzoeken om nader op dit punt in te gaan en een en ander zonedig van een extern juridisch advies te voorzien.

De Permanente Commissie en de Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit hebben een bijstandsverlenende functie ten opzichte van de rampenbestrijdingsautoriteiten, zo staat te lezen in de toelichting op artikel 6, vijfde lid. Het blijkt dan om verschillende autoriteiten te gaan? Valt niet te overwegen om het gebied als zodanig onder het regime van de veiligheidsregio's te brengen? Bestaat er voor het grensoverschrijdende gebied een grensoverschrijdend rampenplan?

Relatie tot andere (grensoverschrijdende) projecten

Containerterminal Vlissingen/Sloegebied

De leden van de **VVD**-fractie vragen of in de plannen ter uitvoering van het verdrag rekening is gehouden met een nieuwe containerhaven in het Sloegebied.

---

¹ Kamerstuk 30 863, nr. 6.

Hierop voortbordurend vragen de leden van de **SP**-fractie en de **PvdA**-fractie of uit de actuele plannen van de provincie Zeeland, om voor de aanleg van de Westerschelde Container Terminal circa 100 hectare van de Westerschelde in te polderen, niet blijkt dat men bij het provinciebestuur weinig serieus omgaat met de centrale stelling van de Ontwikkelingschets 2010 Schelde-estuarium dat de Westerschelde als gevolg van de inpolderingen in een te krappe jas («dwangbuis») zit en er dus ontpolderd moet worden? Acht de regering deze provinciale inpolderingsplannen verantwoord?

De leden van de fracties van **OSF** en **D66** vragen of de aanleg van de reeds genoemde containerterminal naar verwachting zal leiden tot een verkleining van het areaal estuariene natuur of tot een verslechtering van de natuurlijke kwaliteiten van het Scheldegebied? Hoe vindt daarbij de afweging plaats met de evidente economische voordelen voor de provincie Zeeland bij deze gedachte uitbreiding van de mogelijkheden tot verwerking van containervervoer?

Overige projecten

De leden van de **VVD**-fractie vragen voorts of ook duidelijke afspraken zijn gemaakt over flankerende maatregelen op het terrein van de afwikkeling van verkeer en vervoer. Blijft de verbinding met Gent, via het kanaal Gent-Terneuzen, geheel buiten beschouwing? Zijn hier, ook op langere termijn, geen maatregelen nodig betreffende diepgang en vlot en veilig scheepvaartverkeer?

Voorts vernemen deze leden graag hoe het staat met de railverbindingen. Dit jaar wordt de Sloelijn opgeleverd (MIRT2008). Moet ook de Belgische goederenspoorlijn 11 niet sneller worden verbonden met de lijn Vlissingen-Bergen op Zoom (VERA)? Waarom is dit project juist getemporeerd in relatie tot de verdieping van de Westerschelde? En zijn er met Vlaanderen ook afspraken gemaakt over verbetering van de wegen, de A4 en de A16, die voor goederenvervoer van eminent belang zijn? Graag ontvangen de leden van de VVD-fractie informatie hierover, inclusief de redenen waarom al deze projecten niet in beeld zijn gebracht, c.q. niet in de Verdragen aan de orde komen.

Zoals gezegd achten deze leden goed nabuurschap van wezenlijk belang. De liefde kan echter niet van een kant komen en het moet gaan om geven en nemen. In dit opzicht moet de vraag worden gesteld of er, waar en hoe dan ook, een koppeling is gelegd met andere grensoverschrijdende projecten, zoals de HSL-Zuid en de IJzeren Rijn. Ook hier heeft Nederland grote belangen en het overleg met Vlaanderen respectievelijk Wallonië en België dienaangaande verloopt, zo lijkt het althans, niet altijd gladjes. Worden voor deze projecten en eventuele andere grensoverschrijdende projecten ook Verdragen voorbereid? Zo ja, wat zijn daarvan dan de kernpunten en zo nee, waarom niet? Kan bij deze projecten op korte termijn een bestuurlijke doorbraak worden verwacht? Zo ja, wanneer? Zo nee, wat gaat de regering dan doen?

De leden van de **SP**-fractie en de **PvdA**-fractie vragen zich af of de eind januari 2008 door de Antwerpse havenschepen Marc van Peel aangekondigde plannen voor de snelle aanleg van de nieuwe en tevens grootste Antwerpse containerterminal (het Saeftingedok, dat in 2013 operationeel zou moeten zijn) vlak ten zuiden van de grens naast het Nederlandse natuurgebied Saeftinge geen bedreiging vormen voor het natuurherstelplan Schelde-estuarium. Graag een reactie van de regering.

Overig

In de toelichting op artikel 9 wordt gesproken over de openbaarmaking van documenten. Actief openbaarheidsbeleid wordt nagestreefd en er zal een regeling opgesteld worden. Gelet op het feit dat het verdrag al in 2005 ondertekend en gepubliceerd is, zal deze regeling ongetwijfeld inmiddels tot stand zijn gekomen. De leden van de fracties van de **PvdA** en de **SP** willen daar graag inzage in krijgen en ook weten hoe actief openbaarheidsbeleid nader gedefinieerd is en welke autoriteiten daarbij betrokken zijn.

Kan de regering de leden van de **SP**-fractie en de **PvdA**-fractie bevestigen dat als gevolg van de afdamming van de zeegaten in Zuidwest-Nederland in het kader van de Deltawerken en de twee eerdere verdiepingen van de vaargeul de hoogwaterstanden in de Westerschelde substantieel zijn verhoogd en dat door de nu beoogde derde verdieping van de vaargeul er sprake zal zijn van nóg hogere vloedstanden in het oostelijk deel van de Westerschelde? Is berekend of, en zo ja welke gevolgen dat heeft voor de veiligheid bij stormvloeden?

Mochten van de verdragen met het Vlaams Gewest één of enkele niet door de Eerste Kamer worden goedgekeurd, zodat niet geratificeerd kan worden, acht de regering het dan mogelijk, zo vragen de leden van de **OSF**- en **D66**-fractie, op korte termijn met Vlaanderen te komen tot nieuwe verdragsteksten? Daarbij mag uitgegaan worden van de volledige bereidheid bij alle betrokkenen om te komen tot een derde (maar uitdrukkelijk laatste) verdieping van de vaargeul naar Antwerpen en ook van de bereidheid om te investeren in natuurontwikkeling en in veiligheid, zodat de doelstellingen van de verdragen geen aanpassing behoeven.

Ten slotte

De leden van de **CDA**-fractie kunnen instemmen met de wetsvoorstellen 30 863, 30 864, 30 866 en 30 867 en hebben ten aanzien van die voorstellen geen nadere vragen die op dit moment relevant zijn.

De vele overige elementen in de voorstellen geven de leden van de **VVD**-fractie, althans op dit moment, geen aanleiding tot nadere vragen.

De leden van de commissie zien de reactie van de regering met belangstelling tegemoet.

De voorzitter van de commissie,
Schouw

De griffier van de commissie,
Menninga